

L a t w e e f c h u A w i s e s .

Nr. 31. Zettortdeenâ 3schâ August 1839.

J a u n a s s i n n a s .

Zat Iotâ Zuhli f. g. gaddijahs Drukkes muischas Peifu Kahrka fainei nowaddus lohpt; bija kohvâ meita Greete Behmann, kalpa seewa Trihne, kalps Jannis, meita Lawihse, fainneeze Trihne un fainneeka dehls Indriffis. Tê breesnigs pehrkona spehreens tohs wiffus us semini pagahse, tâ kâ nogihbuschi semmê gulleja. Kalps Jannis wairak no zitteem atstattu nohst bijis, atdsihwojees sauze un blahwe pehz paliga. Kad laudis faskrehje tad tee zitti pee dsihwibas gan usmohde, bes ween ta meitina Greete 15 gaddus wezza. Schi nabbdafite bij no pehrkona nosperta, tâ ka mugura un kruhtis tai bija nobruhstas, rumpis bij lihds lindraku bantei pliks, drahnas bij fadegguschas, matti no galwas israuti un no galwas pawiffam nohst isfwaiditi.

Schâ paschâ nowaddâ Kleinschmitt mahju aitas, eefsch skaita 29, tai 20tâ Zuhli f. g. no pehrkona us gannibahm kluë nospertas, ta 30ta kaut arri no pehrkona aiskerta palikke dsihwa.

M.....

Zuhli mehnesi arri Jaunpilneekds mahjas zaur pehrkoneem ar ugguni aisgahjuschas.

Zat 20tâ Zuhli pehrkons eespehre Klibwes muischas fainneeka un basnizas pehrmindera Uhdru Mikkeka istabâ. Nu buhs 13 gaddi ka schim pascham fainneekam ehkas ar ugguni aisgahje un 2 gaddi (Skatt. Latw. Nr. 1837, Nr. 13.) ka zaur Deewa schehlastibu tam ehkas no ugguna kluë pasfargatas. Lai Deews tas fungs scho gruhti apbehdinatu fainneeku sawâ tizzibâ stiprina, un walbineekeem tahdu prah tu dohd sawu tuwakaju schehloht, apdohmadami ka zilweks irr wairak ne kâ kohks. — Schohs wahrduß saprattisi lassitais! ja tew daschi muhsu pusses fainneeki subdetohs tâ: see-

mas laikâ mums pawehl braukt ar trim wehjeem; 6 juhdses sewim malkai us weenu pussi, 5 juhdses muischai balkeem us zittu pussi, 8 juhdses balkeem sewim atkal us zittu widdu, kur to lai eespehj? — Man dohmaht — ja us danfscheem weens musikants spehlehs schazit, un ohtrais maichuhri, un treschais walzi, ka ne warr tad isdanzohht, un kad tew gan weeglas kahjas buhtu! Zeb kad widdu istabâ stahwedamam, katra kaktâ tewis sauts, tu ne ismanidams kur eet, widdu istabâ stahwoht palikke?

W. P.

Deewa spehks un schehlastiba pehrkona laikâ.

Wiss Nerretas pagasis bija 3schâ Zuhni deenâ ar labbibu us Rihgu stellehts. Atpakkal brauzohht ne tabl no Zauerkalnes meschakunga muischas zehlehs 8tâ Zuhni masi pehrkona debefchi; sibbeni no tablenes gan brihscham bija redsami, bet pehrkons ne wiffai dsirdams; — tadehl schee kautini ne apstahje, bet lehnitiam tablak brauze. Bet us reisi spehre breesnigs spehreens. Kahdam puischam, kas zittu widdu brauze, no sawas fatruhkschanas zeppure no galwas bij nofrittusi. To pazelt gribbedams tas islahvj no ratteem, un reds, ka tee trihs ais winna ratteem eedami sirgi falluppufchi, un ka teem affins no nahsim teff. — Schee gan atkal pazchlahs, un no reises drufzim kâ stihwi bija, tomehr teem dauds ne kaiteja, bet wairak sibbens paschus tohs 3 brauzejus bija fatreezis. Wirmam, kas jauna meita bija, tas bija rohkas aisnehmis, kurrâs wiffa atimanna bij sudust; kruhtis un wirseja meesa tai sahpeja. Dhtram, jaunam wihram, kas zaur scho spehreeni pawiffam kurlis bija palizzis, tas zeppuri no galwas norahwis, weenu pussi pahz zellu pahrmettis, ohtru luppatt-luppatahm sapluh-

fajis, mattus un usazzis tam apswillinajis, peedurfnes no jauneem wadmalla swahrkeem un pee frekla weenäs sfrandës sagrausis, fruchtis un wehderu, un us labbeem sahneem strihpi, plaukstes plattunä no pascha fakla lihds rohkai, ar ugguns tulsnahm apbehris, tad wehl treschu brauzeju, jaunu puifi, eewainojis, un beidscht pahri trim sirgeem pahrlchtdams to zettortu stihwu pataifjis. Nu pehz trim neddetahm paldees Deewam tee abbi jauni laudis gan drihs atkal pee sawas pirmejas wesselibas, un ir tas stipraki eewainohts wihrs warr atkal dsirdeht, kad drohschi ar to runna, meesa tam jaw apdsihjusi, un ar Deewa paligu ir winsch gan pawissam atspirgsees un buhs wehl par strahdneeku.

Ar gohdu peeminnams irr ihpascchi tas faimneeka dehs Johrgis Schnobre, kas preekfscheem trim eewainoteem braufdams, un no pateizibas prett Deewu, kas winnu no apskahdeschanas un ahtras nahwes isglahbe, scheem saweem zella-beedreem lihds ar Nerretas melderä fungu to wisbmihligaku un ruhpicaku paligu rahdija. Winsch eegahje pee teem zeltmallä dsihwodameem fungeem, labbu padohmu mepledams, kur wiswairak Ruhremuischas zeen. Fungs teem eewainoteem leelu atweeglinaschanu zaur to fataifija, ka tas tohs ar patlabban israkteem welleneem lifke berst; un ne tahli no mahjahm Johrgis wehl Dakteri prewedde zellu atstahdams, kas teem satreekteem neween sahles dewe, ahderi laide, bet mahjas pahrnahkuschus lihds plezzeem lifke semmes eerakt.

Deews kas schohs lautinus no tuwahn nahwes breefmahm tif brihnischki un schehligi isglahbis, lai tohs stiprina, winnam par gohdu sawu muhschu nobsihwoht, un lai ir zittus zaur scho notikkumu pamahza, ka tas naw labbi, pehrkona laika braukt, bet labbak apstahnt un to nogaidiht.

W — r.

Swehtiga basnizas eefchana.

Rahdä zeemä atraitne mitte ar 5 behrneem, ta bija lohti nabbadite, un ar mohkahn dsihwibu iswille ar sawu rohku darbu. Papreekfsch

tai wehl isdewahs, un gan labbi atauge no sawa semmes stuhrischa, arri pee zittahm mahju waijadsibahm ne bija pehdigais truhkums. Bet weenä gaddä labbiba pawissam noauge, un to weenigu gohwi waijadseja nokaut, jo ta bija slimna tappufi. Tē nu ta atraitne ar 5 behrneem bes maihes kununosa palikke! Pahri to winna behdajahs, un ahtrā firdi sazzija: nabagds eet, tas man ne tiht, strahdant un puhletees man ne isdohdahs, man jamirst semmē!

Tā ar sawahm behdahm ehdsamees, winna eeklaufjahē sehshoht, ka notahlam basnizā pulksteus swannija, un ta skanna tai aisnehme firdi. Jo ta dohmaja: tee man arri drihs apswannihš mirruschu! — Us to winnas meita eenahje un sazzija: mahte, woi juhs ne eeseet us basnizu, jaw swanna, es gan tamehr mahjas apskattischi! Tas gohdigs behrns talabbad tā teize, kad ta mahte zeenija ik swehdeenäs us basnizu eet, un jo preezigi pahrnahkt, nē kà bija nogahjusi. — Schoreis ta mahte sawa behrna wahrduš klaufidama tā dohmaja: kam man taggad kaunä deenä buhs basnizu atstahnt, kad es labbäs deenäs to ne esnu darrijusi? Tā winna nogahje, bet ar gruhtu nastu firdi, un nofehdahs ais pihlara, jo tai bija kauns, sawu firds ruhktumu rahdiht. Kad nu eefahje dseehdaht, tad winnai tā affaras nahje, ka mag tahs warreja noturreht, lihds dseehadama. Mahzitaish sazzija spreddiki no Deewa mihlibas un laipnibas, un iffatrs wahrds tai firdi kusteja un mohdrija. Jo winnas firds ar teem firdehsteem bija mihfstinajusees, un kà labbi apkohpēs dahrs palizzis, fo arklis uslausch, lai to sehflu peenemm. Kad ta Deewa kalposchana bija pabeigta, tad winna ar pasemmibu firdi, un prah-tā eepreezinata, us mahjahm aisgahje, sazzidama: „zil es sinnaju, tif es esnu gahdajusi, tad nu gan tas atraitnu un bahrinu tehws arri sinnahs kà ar man darrisht!“ — Un pawissam weens Deewa wahrds no ta spreddika tai bija firdi palizzis, prohti schis: „zaur atgreeschaz nu un norimschanu juhs taptut isglahbti, zaur kluffu buhschanu un zerribu juhs warretut stipri buht.“ (Saiasa gr. 30d

nob. 15ta p.) Winna tà dohmaja! tas fungš mannas affaras irr redsejis, winsch tahš remdehs, kad tas par labbu buhs! —

Bet arri kahds pahrtizis draudses lohzeleis bija to atraitni un winnas behdaschanu eeraudsijs. Winsch bija tà dohmajis: tai seewai gan firds ehdahs neweenam ne sinnoht, tapeh; winna tikween ar affarahm warr Deewa mihibu peemimeht, un mans preeks Deewa namma nahkoht, tai naw. Un winsch tulihb bija isklaufijs, kas ta effoht, un kà ar winnu irr.

Kad nu ta atraitne to wakkaru ar faweem behrneem pee skalla sehdeja, un tee zits zittu meerinajahs, un apnehmahs, wehl jo wairaf pee darba speesteš, tad ta mahte fazzija: mums taggad jarauga eedabbuht kahbu kaste-nu, un to isaudseht, lihds kamehr warrefim gohwi eegubt. Tik lihds kà winna to bija isfazzijufi, tē dsirdeja ais durwin gohwi mau-rojam. Teem sawa aiegahjufi gohws preekschà nahze, un tee itt behdigi palikke. Sabih-jahs, kad lehninam pee durwin klaudsinaja — bet wihrischkis kahds eenahze, un fazzija! „Deews palihds! Tē kahds draugs man pee jums raidijis ar gohwi, un ar scheem maifeem. Paleekat wesseli!“ — Tee palikke itt apnemti, bet tas wihrs tik ahtri pasudde, ka ne to paldees fagaibija, un ne warreja tam neko prasfihb. Bet ta gohws palikke pee kohka pee-feeta, un bija brangi raiba, melni un balsi, un dauds labbaka kà ta wezza bijufi. Tee bahrni kleegdami to eewedde stalli, un ar mohkahm tohs labbibas maifus eedabbuja. Un ta mahte kluffam noraudajahs. Bet no rihta tas beweis patš pee tahs atraitnes nahze. Tas bija weens gohdigs fainneeks, un winsch tà fazzija: „juhš wakkardeen tam lungam sawas affaras effat preekschà nessufchi basniza, par to winsch juhš irr eepreezejis. Es jaw fenn biju parradneeks, Deewam pateizibas uppuri doht par winna bag-gatu swehtibu. Tad nu peenemmat to labpraht kà parradu ko es labpraht atdohmu, un ne dohdat man nekahdu pateizibu. Es to fungu flaweju, ka winsch eeksch basnizas mannu firdi irr mohdrijis, juhšu truhkumu paglabht“ — F. R.

Pamahzischana kà tahdeem laudim
dsihwiba glabhjama kas ahtrà
nahwē mirruschi.

(Statteres Nr. 30. Weigums.)

V. Pee teem no pehrfona nospehrteem jeb no sibbena aiskehrteem: 1) Ja kas kahdà ehkà nospehrts, tad tas ahtrà isnessams, isgehrbjams un ar pazeltu galwu augschpehdu no-leekams. 2) Wissa meesa ar prischu miklu semmi jeb ar kohku lappahm apraujama tikween galwa un gihmis ne. 3) Galwa ar aukstu uhdeni jeb etiki apslappinajama, muttē dwašcha eepuschama, dennini ar fliftigu-spirktu eerihwe-jami, to paschu arri jaleef pee deggona flabt. Leez wehrà: Kamehr pehrkons ne wajaga lohguš, durwis, jeb reerus walta turreht; us lauku jeb us zeltu buhdameem ne wajaga ap-paksch kahda kohka glabbatees, bet labbaki leetu palikt, apsehstees jeb apgultees, arri ne buhs ahtri braukt un jaht.

VI. Pee teem no fritteena jeb sitteena pagihbuscheem: 1) Wisflabbaki derr ahderi laist, ja to proht. 2) Galwu ar aukstu uhdeni apslappinaht. 3) Gihmi ar uhdeni un ettiki apsprizzeht. 4) To fasisu weetu wajag ar uhdeni, ettiki un brandwihnu apmasgabt. 5) Ap-paksch deggona wajag stipru ettiki jeb salniak-spirktu turreht. 6) Muttē wajag dwašchu eepusch un klifteeri likt no filta uhdena, bohmeles un fahls. 7) Plaukstis, pehdas un muggura ar birstehm rihwejami.

VII. Pee teem kas gipti jeb nahwigas sahles parijufchi: 1) Kad kahdam wesselam zilwekam peh; kaut kahda ehdeena drihs firds paleef flitta, un winsch gaušam eefahb wemt, sahpes un schnaudseju wehderà dabbuht; tad dohma: tik jaw kahdu nahwigu leetu buhs ecrijis. Ja tà irr, tad eedohd tam ittin papilnam prischu saldeni peenu dsert, filtu uhdeni ar seepehm, jeb ausu tummu, dohd tam no tahm paschahm lectahm klifteeri, kamehr schnaudsejs un sahpes wehderà apstahjahs; kad flim-mais wemj, tad wehl labbaki. Ja kas arseniku, (jeb schurku pulweri) dsihwsubrabu jeb no kahda ehdeena kas warra traufos stahwejis, grinspa-

nu ee-ehdis, tad ja tas prischi flauktu peenu jaw eedsehris, tam wehl eedohd dsert prischu pauta baltumu peenâ jeb siltâ uhdeni fakultu, jeb zuffura un meddus uhdeni. Ja kas stechahbolu, mellas driggenes un zittas giptigas sahles kas prahstu apreibina eerijis, tad eedohd tam dsert uhdeni ar ettiki jeb ar zitronu fullu fajauktu, jeb skahbas subkalas dsert, un apflappini tam galwou ar aufstu uhdeni. Leez wehrâ: Nepasibstamu ehdeenu ne buhs ehst; labbas sehnes ar sinnu no giptigahm sehnehm atschtiramas; fahligu, skahbu un treknu barribu ne buhs ilgi silti isalwotâ warra traufâ turreht un wahriht.

VIII. Pee stipri fadegguscheem jeb ar farstu uhdeni nopluffuscheem: Tahs nopluffuschas meefas waijag kahdâ siltâ no peena un uhdena fataisita wannâ eelift. Kad par nelaimi ne kahda wanna pee rohkas, tad waijag tahs meefas ar milteem apfaisiht, jeb ar bohwillu, jeb ar prischeem gohwu subdeem apkraut, ja tif kahdâ weeta buhtu fadedsis, tad ta weeta ar tinti apflappinajama, jeb tai prischi rihweti kartupeli jeb pautu baltumi ar elji samaisiti usleekami.

IX. Pee teem kas no traffa funna jeb no willa reeti: 1) Tas kohdeens tuhlin ar seepehm ismasgajams, jeb stipri ar fahli, jeb fahrnu, jeb ar mihsalu, jeb, kad irr pee rohkas, ar florinkalk samasgajams. 2) Tahs affinis kas no ta kohduma istekk, naw ne buht aisturramas, turklaht jagahda, ka tas zaurums ahtri ne aisdshst, bet zil tif ilgi warr, wakkam paleek, un labbi isstrutte. Par wissam, un us wissadu wihsi, waijaga raudsht, kahdam dakterim to kohdumu rahdiht, kas wissas waijadsigas sinnas pee glahbschanas proht, ka: ahderu laifschamu, derrigu sahlu parakstischamu un wehl zittu kas waijadsigs irr, ko nemahyiti laudis pee glahbschanas ne sinn. Leez wehrâ: Kad tewi funs gan mas buhtu eesframbejis, tad ne turri to par necku.

Teefas flubdinafchanas.

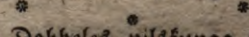
Us pawehleschanu tahs Keiserifkas Majesteetes, ta Patwaldineeka wissas Kreemu Walsis ic. ic. ic., tohp no Paplakkes pagasta teefas wissi tee, kam kahdas taisnas prassischanas pee ta samneeka Tschakschu Laura, kas negohdigas uswefchanas, muifchas parradu un inventariuma-truhkuma deht no mahjahm ielikts un pahr kurra mantu konkurse spreesta, usaiginati, diwi mehneschu starpâ no appaktschraftitas deenas ar sawahm prassischanam pee schihs pagasta teefas peeteiktees, jo wehlat neweens wairs ne tiks klausihstis un faudehs sawu teefu. Paplakkes pagasta teefa, 22trâ Juhni 1839. 1

(L. S.) Eprobge Girt, pagasta wezzakais.
(Nr. 23.) Roehrich, pagasta teefas skrihweris.

Us pawehleschanu tahs Keiserifkas Majesteetes, ta Patwaldineeka wissas Kreemu Walsis ic. ic. ic., tohp no Brozzenes pagasta teefas wissi tee, kam kahdas taisnas parradu prassischanas buhtu pee ta Brozzenes samneeka Sobbaru Martina pahr kurra mantu inventariuma-truhkuma un parradu deht konkurse spreesta, usaiginati, ar sawahm prassischanam diwi mehneschu starpâ pee schihs pagasta teefas peeteiktees, jo wehlat neweenu wairs ne klausihstis. Brozzenes pagasta teefa, 29tâ Juhli 1839. 3

+++ Faunsemm Behrtul, pag. wezz.
(Nr. 66.) J. H. Leuchert, pag. teefas skrihweris.

Ka tas pee Dohbeles pilakunga muifchas (Thielehof) pagasta peederrigs, lihds schim pee Behrs-Zihpeles meschafunga par waggari dshwodams Jekabs Undersohn nomirris, tad tohp wissi mantineeki ta wirspeeminmeta nelaika usaiginati, 6 neddelu starpâ no appaktschraftitas deenas, prohti lihds 2tru September s. g., pee schihs pagasta teefas peeteiktees un to mantas dallischanu sagaidiht, ar to pamahzischanu, ka teem kas ne peeteiktohs, wehlat buhs flussu jazeesch. Za arri tee, kas tam nelaikim ko parradâ buhtu, teek usaiginati, sawus parradus lihds peeminnetai deenai pee schihs pagasta teefas usdoht un atlihdsinabt, ja ne, tad teem dubbulti sawi parradi buhs jaatlihdsina.

Dohbeles pagasta teefa, 22trâ Juhli 1839. 3
(L. S.) +++ Thiele, peeschdetais.
(Nr. 493.) L. Ewerts, pagasta teefas skrihweris.

D r i h w d r i k k e h t.

No juhrmallas-gubernementu augstas waldischanas pusses: Waldischanas-rahts von Weitler.
No. 250.